EDUCATIONAL VALENCES IN CHARLES PERRAULT'S FAIRY TALES

Alina-Dana Vișan
Lecturer, PhD, "Babeș-Bolyai" University of Cluj-Napoca, Reșița University Center

Abstract: The paper Educational valences in Charles Perrault's fairy tales presents one of the first professional story-tellers of the world: Charles Perrault. After presenting his biographical data, we portrayed him as the first representative of the children's literature, being the first professional writer who gathered folk tales and published them in volume. Some of his masterpieces are: Cinderella, Sleeping Beauty, Red Riding Hood, Puss in the Boots and Blue Beard. The last part of the paper tackles the educational valences which stand out from his fairy tales.

Keywords: fairy tale, valences, educational, children.

Charles Perrault în literatura pentru copii

Charles Perrault (2 ianuarie 1628, Paris -15/16 mai 1703, Paris) s-a născut într-o familie înstărită din Franța, fiind al cincilea fiu al lui Pierre Perrault, un prosper avocat parlamentar. La vârsta de nouă ani, a fost trimis la o școală de zi – Colegiul Beauvais. Tatăl său l-a ajutat cu lecțiile acasă și astfel el însuși, mai târziu, obișnuia să-și ajute proprii copii. Deși el nu se considera un școlar model, a fost întotdeauna primul din clasa lui și și-a încheiat prematur cariera școlară certându-se cu profesorul său. Cauza acestor certuri aruncă o lumină puternică asupra carierei ulterioare a lui Perrault. El a refuzat să accepte principiile filozofice ale profesorului său pe baza simplului motiv al autorității lor tradiționale, susținând că noutatea este în sine un merit și de aceea s-au despărțit. Charles Perrault și-a continuat educația autodidact, citind foarte mult. Renunțarea la studii probabil l-a împiedicat pe Perrault să fie un erudit, dar educația autodidactă l-a transformat într-un om de bun gust, independent, sincer și neînfricat.

În 1651 a obținut diploma la Universitatea din Orleans, această diplomă a fost mai apoi contestată din cauza faptului că plata taxelor era singurul preliminar. Încercând să-l urmeze pe fratele său Claude în profesia sa medicală, a făcut pentru scurt timp practică alături de acesta în spitale. Perrault a avut un rol controversat din punct de vedere teologic în cearta despre natura harului dintre iezuiți și jansenișstii. După ce a abandonat medicina și teologia, a intrat în Barou, a practicat o vreme cu succes această profesie și a cochetat cu noțiunea de codificare a legilor. Baroul s-a dovedit a fi o profesie prea aridă pentru a se angaja mult timp, așa că a găsit un loc în biroul unui alt frate, Pierre, care era comisar șef al impozitelor la Paris. Aici Perrault a avut șansa să citească intens în excelenta bibliotecă pe care fratele său și-o formase.

Tot în această perioadă, el a revenit la una dintre plăcerile principale ale copilăriei sale: scrierea versurilor. Primul său efort literar susținut fusese o parodie a celei de-a șasea cărți a „Eneidei" care, din fericire pentru reputația sa, nu a fost niciodată publicată și nu a supraviețuit. În câțiva ani de la scrierea acestui burlesc, Perrault și-a ascuțit penița devenind mai abil în scrierea versurilor, dovezi fiind noile sale poezii - în special „*Portrait d'Iris"* (Portretul lui Iris) și „*Dialogue entre l'Amour et l'Amitié"*- (Dialog între Dragoste și Prietenie). Perrault a fost apreciat de contemporanii săi pentru aceste poezii. O dovadă a acestei aprecieri a fost și gestul lui Quinault, poet cu reputație consacrată în acea perioadă, care ar fi folosit unele dintre versurile lui Perrault, semnându-le cu propriul nume. Apoi Quinault a dezvăluit adevăratul autor și chiar i-a lăudat versurile[1].

[1] Bodkin, T. (2009). *The Fairy Tales of Charles Perrault.* London: George G. Harrap & Co., p. 9

Deși Charles Perrault a cochetat cu poezia, el a devenit celebru datorită poveștilor și basmelor pentru copii. *Scufița Roșie, Barbă Albastră, Frumoasa şi Bestia, Frumoasa Adormită, Tom Degețel, Cenușăreasa şi Motanul încălţat* sunt doar câteva dintre basmele care i-au adus faima și copiii din întreaga lume l-au îndrăgit.

Inițial aceste opere au fost create special pentru a-și educa copiii, mai apoi publicându-le și făcându-le cunoscute publicului larg. Micile capodopere literare au fost preluate din folclor şi repovestite într-o manieră simplă și firească. Astfel, Charles Perrault a fost cel care a pus bazele unei noi specii literare și anume *basmul.*

Basmele lui Perrault au fost adaptate și inspirate din tradiția orală, iar unele au fost propriile lui creații. Ideea sa revoluționară de a transforma basmele populare în forme sofisticate și subtile de literatură scrisă va fi sursa de inspirație mai apoi și pentru alți autori. În prezent, asociem basmele cu literatura pentru copii, în epoca lui Perrault nu exista conceptul de literatură pentru copii. Astfel, putem observa că „morala" acestor basme își asumă scopuri lumești, în ciuda ambalajului viclean și inteligent în universul fantastic al zânelor, ogrilor și animalelor vorbitoare.

Cenușăreasa este un basm popular ce ilustrează elementul de mit al opresiunii nedrepte, urmat de triumf și răsplată. Se cunosc o multitudine de variante ale basmului în toată lumea, astăzi apar și multe variante ale ecranizării. Protagonista basmului este o fată tânără care trăiește o situație nefericită și al cărei noroc se modifică. Povestea populară a „Cenușăresei" influențează cultura populară internațională, fiind transpusă și în alte opere artistice prin elemente de acțiune, aluzii și motive. Morala acestui basm este că bunătatea și frumusețea interioară mereu înving în această lume.[2]

Frumoasa adormită reprezintă un basm clasic despre o frumoasă prințesă, o pădure adormită și un prinț chipeș. Versiunea culeasă de frații Grimm este o variantă transmisă oral a poveștii literare publicate de Charles Perrault în *Histoires ou contes du temps passé* din 1697. Cea mai veche variantă a acestui basm este *Perceforest,* varianta anonimă între 1330 și 1344 și publicată prima dată în 1528. Povestea a inspirat numeroase alte lucrări de artă (picturi, lucrări scrise, muzică, film). Acest basm continuă să bucure atât copiii, cât și adulții chiar și-n ziua de azi. [3]

Scufița Roșie se aseamănă cu versiunea populară a basmului cu care am crescut cu toții, însă cu o mare diferență: lupul în finalul basmului le mănâncă pe fetiță și bunica ei și nimeni nu vine să le salveze. Fără finalul fericit pe care frații Grimm îl oferă în versiunea lor, basmul oferă un avertisment clar pentru fete împotriva discuțiilor cu străinii, în special împotriva lupilor „fermecători" care par civilizați, dar sunt periculoși. Nu există un bărbat eroic care să-l ucidă pe lup și să o salveze pe Scufița Roșie de propria ei naivitate. Există doar pericol și rămâne la latitudinea fetelor să învețe cum să-l recunoască și cum să evite situația Scufiței Roșii.

În *Motanul încălțat,* cel mai mic dintre cei trei fii moștenește doar un motan atunci când tatăl său moare, dar prin istețimea de care dă dovadă motanul, tânărul ajunge bogat și căsătorit cu o prințesă. Perrault era favoritul lui Ludovic al XIV-lea de la curtea regală a Franței și, în mod clar, a avut în vedere evenimente relevate de la curtea regală în această satiră înțeleaptă care oferă două morale interconectate, dar concurente basmului. Pe de o parte, se promovează ideea de a folosi munca grea și istețimea pentru a evolua, decât să te bazezi pe bunurile moștenite de la părinți. Dar, pe de altă parte, basmul avertizează cititorul despre consecințele pe care le are preluarea puterii de către pretendenții care ar fi putut să-și fi atins scopul în moduri fără scrupule. Astfel, o poveste care pare a fi o fabulă didactică

[2] https://www.greelane.com/ro/umanistică/literatură/fairy-tales-of-charles-perrault-review-738211/, 2021
[3] https://bibliotecaalexandrudonici.wordpress.com/2018/01/12/lumea-povestilor-lui-charles-perrault/, 2021

pentru copii servește de fapt ca învățătură cu două tăișuri a mobilității clasei așa cum a existat în secolul al XVII-lea[4].

Barbă Albastră scrisă de Charles Perrault prezintă povestea regelui Barbă Albastră care dorea să se căsătorească. El reușește în cele din urmă să o ia de soție pe fiica frumoasă a unei vecine. Aducându-și mireasa în casă dorește să o pună la încercare, să vadă dacă ea îl iubește cu adevărat. El îi spune tinerei că trebuie să plece într-o călătorie, încredințându-i cheile casei, cu condiția să nu intre în odaia care este închisă cu cheia de aur. Din plictiseală, dar și curiozitate, fata va folosi cheia de aur, unde o va găsi pe prima soție ucisă de Barbă Albastră. Regele întors găsește urme de sânge pe cheia de aur și vrea să-și pedepsească soția pentru neascultare. Fata va scăpa de la moarte când sosesc frații ei, care în cele din urmă îl ucid pe rege. Tema basmului va fi preluată mai apoi și în alte opere literare sau muzicale[5].

Multe dintre basmele lui Charles Perrault au fost preluate și modificate de frații Grimm. De obicei personajele basmului rămân neschimbate, însă finalul tragic din viziunea lui Perrault a fost înlocuit cu un final fericit în cazul fraților Grimm care doreau să scoată în evidență triumful binelui asupra răului, astfel nicio faptă rea nu rămâne nepedepsită, principiu după care este construită și ghidată lumea reală. Finalul tragic din basmele lui Perrault a fost inspirat din realitatea vremii, contemporană autorului. Odată cu evoluția umană s-a pus accent pe nivelul de dezvoltare al copiilor, pe cunoștințele pe care le dețin, tocmai de aceea basmele au fost prelucrate și redate într-o manieră cât mai plăcută pentru a putea fi înțelese și apreciate de cei mai mici ascultători.

Valențe educative în basmele lui Charles Perrault

Basmul contribuie semnificativ la lărgirea orizontului copiilor, scoțând în evidență trăsăturile de caracter ale personajelor, oferindu-le preșcolarilor posibilitatea să diferențieze aparența de esență, frumosul de urât, bunătatea de răutate și să urmeze întotdeauna modelele pozitive.

Charles Perrault sublinia rolul educativ al basmelor pe care le-a creat cu atâta pasiune: „*Oricât de simple și ușoare ar părea aceste povești, ele nasc, fără îndoială între copii, dorința de a fi asemănători cu cei buni care ajung fericiți, în același timp se naște în sufletul lor teama față de nenorocirile ce li s-ar putea întâmpla dacă i-ar urma pe cei răi”.*

Copiii iubesc și ascultă cu drag basmele care le hrănesc setea de cunoaștere și de a înțelege cum se împlinesc năzuințele spre mai bine. Pornind de la această idee educația morală se poate realiza prin basm fiind totodată posibilă și necesară.

Copiii dovedesc o mare maleabilitate psihică, fapt ce îi oferă cadrului didactic posibilitatea să intervină educativ, atât din punct de vedere formativ, cât și informativ. Gândirea copilului trece de la cea intuitivă la gândirea concret-operatorie, limbajul se dezvoltă progresiv, comunicarea cu alți copii, dar și cu adulții, în care se observă o afectivitate crescută.

La această vârstă, se acumulează cele mai multe informații, cu rezultate deosebite în plan intelectual, afectiv, dar și moral. Redarea unor basme de către educatoare începe încă din primul an de grădiniță, mai exact la grupa mică. La început se pot folosi diferite jucării, jetoane cu personajele, marionete sau planșe cu momentele importante ale basmului (firul logic), arătând una sau alta dintre ele când sunt menționate și executând anumite acțiuni simultan cu descrierea lor verbală. O altă idee ar fi ca educatoarea să aleagă o păpușă sau un iepuraș care capătă rolul de povestitor relatându-și pățaniile sau care asistă la povestea expusă de educatoare.

[4] https://www.greelane.com/ro/umanistică/literatură/fairy-tales-of-charles-perrault-review-738211/, 2021
[5] https://bibliotecaalexandrudonici.wordpress.com/2018/01/12/lumea-povestilor-lui-charles-perrault/, 2021

La grupa mare se poate renunța la jucării, utilizând doar imagini sugestive, atât pentru urmărirea succesiunii logice a întâmplărilor, cât și în scopuri expresive. Pe măsură ce se derulează expunerea, educatoarea le atrage atenția copiilor asupra expresiei personajelor ilustrate, accentuează intonația, gestica, mimica şi își modifică vocea atunci când au loc schimburile de replici între personaje. Pentru ca basmul să își atingă scopul, nu este întotdeauna necesar să se utilizeze jucării sau imagini sugestive, ci trebuie să transmită idei și dispoziții afective, iar cel mai potrivit mijloc de a ajunge la acest rezultat este mișcarea.

Copiii sunt în permanentă mișcare, astfel că receptează în mod natural sentimentele și ideile prin intermediul motricității. Tristețea poate fi redată prin coborârea capului, surpriza prin înălțarea umerilor și zâmbet, bucuria prin zâmbet, aplauze și sărituri de bucurie. Este necesar ca educatoarea să-și stăpânească și să-și folosească vocea ca pe un instrument valoros în relatarea basmelor și a poveștilor, astfel încât să poată transmite cu ușurință diferite emoții: tristețe, bucurie, frică etc.

Un alt aspect în ceea ce privește redarea unui basm îl constituie stăpânirea cuvintelor, nu doar capacitatea de a rosti corect, ci de a manevra și accentua anumite cuvinte prin care educatoarea să transmită importanța ideilor și sentimentele pe care le exprimă textul.

Ficțiunea înseamnă pentru preșcolari „ *trăirea aievea ”*, în planul fabulosului/miraculosului, pornind de la bucuria de *„ a face ca...”*, de a fi precum personajele basmului, de a trăi experiențe asemănătoare, contribuind treptat la formarea personalității. Basmul, prin tematicile sale îmbină imaginarul cu realul, pentru a nu rămâne pe tărâmul zânelor, ci de a privi lumea altfel decât este ea relatată, dintr-o perspectivă largă.

Basmele implică previzibilul, dar totodată și imprevizibilul, stârnind interesul copilului și participarea activă în lumea imaginară pe care basmul o invocă. El este martorul conflictelor, contribuie la găsirea soluțiilor și totodată însoțește eroul în peripețiile prin care trece acesta.

Imaginar, el participă la rezolvarea unor conflicte, este încântat și interesat să fie martorul peripețiilor, al întâmplărilor prin care trec eroii. Miracolul din basm apare ca o cale de *„asmiliare a noului”* de către copil, iar tema basmului i se pare copilului stranie, deoarece personajele au caracterul lor extraordinar care îl tulbură: *„Dinamismul îl impresionează puternic pe copil şi, de cele mai multe ori, cei mai sensibili reacţionează prin lacrimi şi proteste, copilul nu suportă, de pildă, ca lupul să o mănânce pe Scufiţa Roşie sau Albă ca Zăpada să moară. De asemenea se înspăimântă la apariţia Zmeului sau Zgripţuroaicei, cu toate acestea copilul doreşte să asculte povestea până la sfârşit şi simte plăcerea de a trece încă o dată prin emoţiile primei ascultări, de a se întrista sau a se înspăimânta de fiecare dată şi aşteaptă ca la o nouă poveste să treacă prin stări asemănătoare*. ” [6]

Datorită stereotipiei basmului, se realizează imagini vizuale, auditive și olfactive, reprezentări ale unor personaje cu comportamente stabile ce devin portrete față de care copilul își exprimă simpatia sau antipatia, din care își selectează modelele etice. Simțindu-se bun la suflet precum Cenușăreasa, se demonstrează faptul că niciodată nu trebuie să te abați de la ceea ce ești de fapt, nici măcar când te afli înconjurat de oameni răi.

După opinia lui Charles Perrault, copiii nu pot savura în abstract virtutea, ea trebuie să le fie dată în doze mici, abil învăluite în ficțiune, aspect pe care educatoarele îl pot pune în evidență, dacă pun suflet în ceea ce fac. Ieșirea eroilor din impas este echivalentul unei ieșiri la lumină, latura morală și cea educativă a basmului fiind extrem de evidente. Pe tot parcursul basmului, o reflecție judicioasă vine să întrerupă mirajul povestirii, finalul fericit însoțește, negreșit, morala. Detaliile realiste cuprinse în basm întăresc miracolul, dându-i fundament credibil, acțiunea basmului se împletește treptat cu alți factori de natură intelectuală și etică.

[6] Bratu, B. (1977). *Preşcolarul şi literatura.* București: Editura Didactică și Pedagogică

Basmele insuflă putere copilului, făcându-l să simtă satisfacția învingătorului. Ascultând cu atenție basmul, copilul este capabil să refacă parcursul eroului și înțelege astfel că și el va trebui să se confrunte cu asemenea încercări care îi pun la încercare bunătatea, curajul, cinstea, puterea de a-și impune legi de conduită, de a asculta sfaturile celor mari, de a face diferența între esență și aparență.

Redarea conținutului basmului de către copil constituie o participare activă a lui în privința acelei lumi. Această auto-introducere, are loc pe cale orală, pregătește intrarea pe nesimțite și în mod practic în frumusețea universului de basm.

Limbajul tipic basmului, personajele exponențiale, epicul dens, conflictul intens spre suspans, deznodământul fericit sunt doar câteva dintre aspectele prin care viața reală este oglindită și transpusă într-o manieră artistică. Basmul îl poate ajuta pe copil să traverseze prin căile cunoașterii de la concret la abstract, de la intuiție la reprezentare și fantezie. Cu ajutorul basmului, copilul intră în posesia numeroaselor obiecte care îi pot satisface nevoia de a se descoperi pe sine și realitatea înconjurătoare.

În aceste timpuri grele, când omenirea aspiră și luptă din răsputeri pentru a câștiga lucruri într-un mod necinstit, basmul este neschimbat și îi învață pe copii valorile morale, devenind resurse inestimabile în viața copilului pe care-l vor conduce cu succes spre o persistență în timp a învățării care se realizează cu ajutorul cărții.

BIBLIOGRAPHY

Bercescu, S. (1970). *Istoria literaturii franceze de la începuturi şi până în zilele noastre*. București: Editura științifică.

Bodkin, T. (2009). *The Fairy Tales of Charles Perrault.* London: George G. Harrap & Co.,

Bratu, B. (1977). *Preşcolarul şi literatura.* București: Editura Didactică și Pedagogică

Cioban, F. (2008). *Literatura pentru copii: curs pentru studenţi şi cadre didactice din învăţământul preşcolar şi primar.* Oradea: Editura Universităţii din Oradea.

https://bibliotecaalexandrudonici.wordpress.com/2018/01/12/lumea-povestilor-lui-charles-perrault/, 2021

https://www.greelane.com/ro/umanistică/literatură/fairy-tales-of-charles-perrault-review-738211/, 2021

Karasek, M. H. (2009). *Folk and Fairy Tales, 4th Edition.* Toronto: broadview press.

Landry, J.-P. ș. (2002). *La littérature française du XVIIe siècle.* Paris: Armand Colin.

Perrault, Charles (2015)– *Cele mai frumoase povești*, București: Editura Humanitas,

Perrault, Charles, Ghețoi Petru (2018) – *Cele mai frumoase poveşti cu înțelepciune, morală și proverbe*, Editura Casa Poveștilor